

Kielet jäivät jalkoihin

Englanti jyrää kouluissa, ja esimerkiksi saksan ja ranskan opiskelu on romahtanut. Opettajien mukaan syynä ovat koulutuspolitiikan uudistukset.

Jaakko Lyytinen HS, teksti

Sara Aaltio, kuvat

Hanna Välimäki aloitti Kalevan lukiossa Tampereella syksyllä 2018. Lukujärjestys täyttyi: laajaa matematiikkaa, reaaliaineita, englantia, ruotsia, äidinkieltä.

Kymmenien pakollisten lukiokurssien lisäksi Välimäki halusi jatkaa myös valinnaisen ranskan opiskelua, jonka hän oli aloittanut peruskoulun kahdeksannella luokalla eli niin sanottuna B2-kielenä.

Välimäki oli matkustanut muiden Kangasalan peruskoulun ranskan lukijoiden kanssa yhdeksannen keväällä Ranskaan. Se oli syyttänyt innon.

Lukiossa Välimäen lyhyen ranskan ryhmässä oli aluksi kymmenen opiskelijaa. Toisena syksynä ranskan tunneille tuli enää neljä. Kolmannella eli abivuonna ranskaa halusi jatkaa enää yksi opiskelija, Hanna Välimäki.

Yli 600 oppilaan Kalevan lukio on yksityinen koulu, jossa pienten kielten opetusta on saatettu järjestää jopa kahden hengen miniryhmälle, kertoo Kalevan lukion kieltenopettaja Sari Mehtonen.

”Mutta yksi ei riittänyt”, Mehtonen sanoo.

Mehtonen on opettanut ranskaa, italiaa ja englantia lukiossa vuodesta 1997 lähtien. Viime syksy oli ensimmäinen, jolloin lyhyen ranskan abivuoden ryhmää ei saatu kasaan.

Hanna Välimäki joutui suorittamaan viimeiset ranskan kurssinsa pääosin itsenäisenä opiskeluna. Hän tapasi ranskanopettajansa Sari Mehtosen kerran viikossa. Se oli eräänlaista epävirallista tukiovetusta.

Soittokierros kieltenopettajille tuottaa samansuuntaisia vastauksia: Englannin kielen ylivalta on voimistunut. Muut kielet ovat muuttumassa uhanalaisiksi. Suomalaisten kielitaito kaventuu.

”Muiden vieraiden kielten kuin englannin asema on romahtamassa”, sanoo lukion saksanopettaja.

”Tilanne on huonontunut nopeasti. Se johtuu useista uudistuksista”, sanoo lehtori, joka opettaa kolmea kieltä yläkoulussa ja lukiossa.

Vuonna 1996 yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaista 43 prosenttia opiskeli valinnaisista B2-kieltä. Vuonna 2017 osuus oli pudonnut 17 prosenttiin ikäryhmästä.

Sama trendi näkyy lukioissa.

Kangasalla asuva abi Hanna Välimäki kirjoitti torstaina lyhyen ranskan.

Ylioppilastutkintolautakunta on tilastoinut ylioppilaskokeeseen osallistuneita eri oppiaineissa vuodesta 1997 lähtien. Vuonna 1997 lyhyen saksan, ranskan, venäjän, espanjan ja italian ylioppilaskokeisiin osallistui kevään ja syksyn kirjoituksissa kaikkiaan 18 326 lukiolaista.

Vuonna 2020 näiden viiden lyhyen kielten ylioppilaskokeisiin osallistui yhteensä 3 903 lukiolaista.

Eniten suosiotaan ovat menettäneet saksan ja ranska. Vuonna 1997 lyhyen saksan kirjoitti 12 411 oppilasta. Vuonna 2020 määrä oli 1 611.

Vuonna 1997 lyhyen ranskan kirjoitti 4 392 lukiolaista, vuonna 2020 enää 806.

Edes isojen kaupunkien isoissa lukioissa ei välttämättä saada koottua lyhyen saksan tai ranskan ryhmiä. Jos ryhmä syntyy, käy kuten Hanna Välimäelle Kalevan lukiossa. Ryhmä kutistuu ensimmäisten kurssien jälkeen olemattomiin.

”Muiden vieraiden kielten kuin englannin asema on romahtamassa.”

Lukion saksanopettaja

Kieltenopettajien haastatteluista piirtyy kuva kahdesta rinnakkaisesta Suomesta.

Yhtäällä on päättäjien seminaari-Suomi, jossa politiikan ja talouden eliitti puhuu ylevästi kansainvälisyydestä ja laajan kielitaidon merkityksestä.

Ja sitten on arkinen koulu-Suomi. Teinihieltä tuokahtavien luokkahuoneiden ja pätkivän etäopetuksen maa, jossa opettajat yrittävät motivoida murrosikäisiä opiskelumaan muitakin kieliä kuin englantia.

Opettajat kokevat, että he joutuvat luovimaan poukkoilevien koulu-uudistusten puristuksessa. Heidän mielestään päättäjät eivät tunne koulujen todellisuutta.

Jokainen hallitus on pyrkinyt vuorollaan painamaan kädenjälkensä myös koulutuspolitiikkaan. Seurauksena on ollut jatkuva uudistusmylly, jossa edellistä koulu-uudistusta on tuskin ehditty aloittaa, kun seuraava reformin manuaalit jo ovat opettajainhuoneessa odottamassa.

Opettajien mukaan kielten katoa ovat kiihdyttäneet erityisesti tuoreimmat lukiouudistukset. Ylioppilaskirjoitusten reaali-koee muuttui useampaan osaan pilkotuksi ainereaaliksi vuonna 2006. Sen jälkeen yhä useampi lukiolainen alkoi panostaa reaalin kielen sijasta.

”On selvää, että ainereali vei kaistaa kieltenopetukselta. Sen myötä ylioppilaskokeisiin tuli myös lisää kirjoituspäiviä”, sanoo lukion ranskanopettaja Erja-Riitta Riihimäki helsinkiläisestä Munkkiniemen yhteiskoulusta.

Riihimäen mukaan nykylukiota vaivaa myös ”silppumaisuus”.

”Lukiossa on valtava määrä pakollisia kursseja. Kaikkea mahdollista pitää lukea pari kurssia ja hyppelehtiä eri suuntiin.”

Kielten opiskelun vähyys ja yksipuolisuus näkyy jopa kieliin keskittyneissä kouluissa. Itä-Helsingin Puotinharjussa sijaitsevassa Helsingin kielilukiossa sata uutta opiskelijaa saattaa aloittaa lyhyen espanjan lukion alussa, kertoo espanjan ja ranskan lehtori Sara Favén.

Kakkosluokalla espanjaa jatkaa yleensä noin kolmisenkymmentä lukiolaista. Ja päättyy asti eli ylioppilaskirjoituksiin espanjaa jatkaa 5–10 abia vuosittain – alle kymmenesosa aloittajista.

”Hei kun kieli vaikeutuu, moni lopettaa”, Sara Favén sanoo. Hän on opettanut kielilukiossa vuodesta 1997 lähtien.

Sara Favénin mielestä ongelma johtuu osin myös siitä, että nykylukio tähtää niin tiukasti ylioppilaskirjoituksiin. Ylioppilaskokeen tekstiosuus ja kielioppitehtävät ovat hyvin vaativia. Se ohjaa liikaa opetusta ja tappaa monelta opiskelumotivaation.

Lukiolaiset lopettavat lyhyen kielen, koska eivät aio kirjoittaa sitä. Favén haluai-

si kannustaa lukiolaisia jatkamaan kieltä pelkän kielitaidon takia.

Hanna Välimäki aikoo kirjoitusten jälkeen pyrkiä opiskelemaan oikeustiedettä. Siksi hän on tutkinut tarkasti yliopistojen pistetaulukkoita, joissa määritellään, kuinka monta pistettä pyrkijä saa eri aineiden ylioppilasarvosanoista.

Välimäki kirjoitti jo viime syksynä englannin ja ruotsin. Tänä keväänä hän osallistuu lyhyen ranskan lisäksi pitkän matematiikan, äidinkielen ja yhteiskuntaopin ylioppilaskokeisiin.

Pistetaulukot eivät varsinaisesti kannusta kirjoittamaan lyhyitä kieliä.

Oikeustieteelliseen pyrkinessä lyhyen kielen korkeimmasta arvosanasta eli laudaturista saa 22,6 pistettä. Pitkän matematiikan laudaturista saa 36,1 pistettä ja kolmannen korkeimmasta arvosanasta eli magnastakin vielä 24 pistettä.

Vaikka tuore ylioppilas pyrkiisi yliopistoon opiskelemaan ranskan kieltä, saisi hän pitkän matematiikan laudaturista (36,1) enemmän pisteitä kuin pitkän ranskan laudaturista (34).

Korkeakoulujen pisteytysmalli syntyi vastauksena Juha Sipilän (kesk) hallituksen toiveisiin saada suomalaiset nuoret nopeammin lukioista opiskelemaan. Pisteytysmallissa korkeakouluun pyrkijä saa tietyn määrän pisteitä eri lukioaineiden ylioppilasarvosanoistaan. Korkeakoulut päättävät itsenäisesti, miten todistuksia pisteytetään. Malli painottaa erityisesti matematiikkaa ja äidinkieltä. Parhaassa tapauksessa opiskelupaikka voi irrota suoraan ylioppilastodistuksella.

Moni lukiolainen haalii usaa laajan ainepaletin, jossa saattaa olla mukana myös muita vieraita kieliä kuin englantia. Kun kuormitus kasvaa, alkaa aineiden karsinta. Se kohdistuu niihin aineisiin, joista hyvitetään vähiten pisteitä korkeakouluhaussa. Esimerkiksi lyhyisiin kieliin.

”Korkeakoulujen uusi pistemalli oli nau-la arkkun. Nyt lukiolaiset panostavat niihin aineisiin, joista saa eniten pisteitä”, sanoo ranskanopettaja Erja-Riitta Riihimäki.

Riihimäen mukaan moni valinnaisesta kielestä luopuu sanoo, että haluaisi jatkaa mutta ei kerta kaikkiaan jaksaa.

Opiskelijoi- ta ei pidä syylittää, hän korostaa. Tietenkin he panostavat matematiikkaan, jos sen avulla pääsee opiskelemaan.

”Meidän pitäisi nyt ihan oikeasti ajatella näitä nuoria ja heidän tulevaisuuttaan.”

Todistusvalinta vahvisti entisestään suuntausta, jossa suurin osa lukiolaisista kirjoittaa ylioppilaskirjoituksissa kielistä vain englannin.

SUNNUNTAI

Hanna Välimäen mielestä yksinopiskelu on vaatinut paljon enemmän itsekuria ja harrastuneisuutta kuin ryhmässä opiskelu. Välimäki preppasi kielitaitoaan oppikirjojen lisäksi kuuntelemalla ranskankielistä musiikkia, katsomalla tv-sarjoja ja lukemalla muutajuttuja.

Muiden kielten kuin englannin aseman heikentämisellä on 2000-luvun uudistuksia pitämät juuret, sanoo helsinkiläinen ranskanopettaja Outi Vilkkuna. Hänet valittiin marraskuussa 2019 Suomen kieltenopettajain liiton (Sukol) puheenjohtajaksi. "1980-luvun puolivälistä lähtien on tehty yhteiskunnallisia päätöksiä, joissa kielten painoarvoa on koko ajan pienennetty", Vilkkuna sanoo.

Hän listaa etappeja: 1980-luvun puoliväliin asti kaikki lukiolaiset opiskelivat myös kolmatta kieltä, yleensä saksaa. Vuonna 1985 lyhyen kielen opiskelusta lukiassa vapautettiin opiskelijat, joilla oli laaja matematiikka. Vuonna 1993 lyhyen kielen pakollisuus poistettiin kaikilta lukiolaisilta.

Vastaavasti vuonna 1994 aloitettiin uudistus, jossa kielenopetusta yritettiin monipuolistaa koulutaipaleen alkupäässä. Alakouluissa alettiin tarjota vapaaehtoisia A2-kieltä eli toista pitkää kieltä.

Ajankohta oli otollinen. Suomi oli liittymässä Euroopan unioniin, ja kielitaidon laajentaminen kiinnosti lasten vanhempia. Huippuvuonna 1997 vapaaehtoisia A2-kieltä opiskeli 41 prosenttia viidesluokkalaista. Heti seuraavana vuonna perusopetuslakia säädettiin kuitenkin tavalla, joka melkein nollasi A2-uudistuksen. Yli 30 000 asukkaan kunnilta poistui velvoite tarjota useita vieraita kieliä.

Vapaaehtoisen A2-kielen opiskelu loppui kymmenissä kunnissa. Säästösyistä monet kunnat lakkasivat tarjoamasta muita pitkiä kieliä kuin englantia.

Vuonna 2009 enää joka neljäs viidesluokkalaainen opiskeli A2-kieltä. Sittemmin osuus on hieman noussut.

Huoli kielitaidon kapenemisesta on

noussut aika ajoin myös politiikan asialistalle. Kun päättäjät havahtuvat johonkin ongelmaan, ensin tilataan selvitys. Näin toimi myös Juha Sipilän hallitus.

Vuonna 2017 opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) tilasi professori Riitta Pyyköltä ja tutkijajoukolta laajan selvityksen suomalaisten kielitaidosta ja kielenopetuksen ongelmista.

Joulukuussa 2017 julkaistu 140-sivuinen *Monikielisyys vahvuudeksi* -selvitys käsittelee muun muassa maahanmuuttajien määrän kasvun vaikutusta kielenopetukseen.

Selvityksen mukaan monet maahanmuuttajaoppilaat keskeyttävät lukion, koska eivät ole saaneet riittävää tukea kielen oppimiselle.

Pyykön työryhmän paperi erosi monista muista selvityspumaskoista siinä, että mukana oli kymmeniä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Ne kattoivat koko kentän pikkulapsista koululaisiin ja aikuisopiskelijoihin.

Selvityksessä ehdotettiin muun muassa, että päiväkotieihin ja esikouluun tuotaisiin kielenopiskeluun kannustavia elementtejä, kuten leikkillisyyttä, pelillisyyttä ja kielisuihkuttelua. Toinen ehdotus koski

suullisen kielitaidon kokeen ottamista osaksi ylioppilastutkintoa. Kolmas kannusti lisäämään ammattikouluissa muilla kuin kotimaisilla kielillä annettavaa opetusta. Ja niin edelleen.

Eniten huomiota sai ehdotus, jonka mukaan AI-kieli pitäisi aloittaa jo ala-asteen ykkösluokalla.

Ehdotuksen perään professori Pyykön ryhmä kirjasi tärkeän täsmennyksen: *AI-kielivalinnaksi suositellaan pääsääntöisesti muuta kuin englantia*.

Kielenopetuksen varhentamisesta tuli osa Sipilän hallituksen Uusi peruskoulu -kärikahanketta. AI-kielen opetus laajeni koskemaan kaikkia Suomen ekaluokkalaista, jotka aloittivat koulun syksyllä 2019. Kielitaidosta huolestuneet pitivät uudistusta tärkeänä askeleena parempaan suuntaan.

Mitä sitten tapahtui?

Se selviää helmikuussa julkaistusta *Kieli-varanto. Nyt!* -raportista, jonka ovat laatineet Jyväskylän yliopiston soveltavan kielitutkimuksen keskuksen tutkijat Heidi Vaarala, Sanna Riuttanen, Erja Kyckling ja Susanne Karpainen.

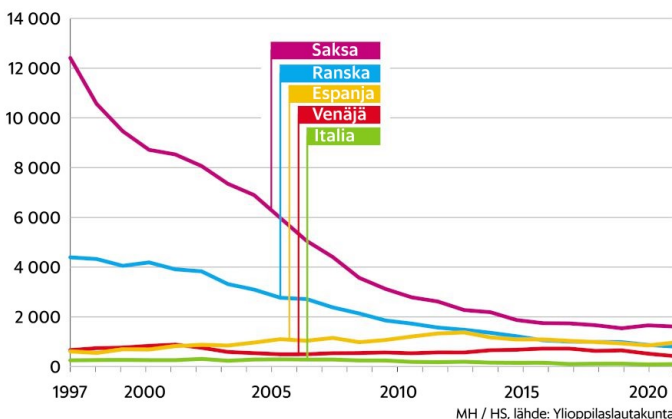
Kyseessä on tavallaan selvitys selvityksestä, sillä Jyväskylän yliopiston tutkijat ovat kartoittaneet, mitä tapahtui tälle viime vuosien tärkeimmälle kielipoliittiselle suunnitelmalle eli professori Pyykön työryhmän ehdotuksille, kuten kielitaidon varhentamiselle.

Tulos on hämmäntävä.

Varhentaminen vahvisti entisestään englannin asemaa. Monessa kunnassa AI-kieleksi on määritetty automaattisesti englanti. Valinnanvaraa ei ole.

Näin kielten opiskelu romahti lukioissa

Lyhyen kielen ylioppilaskokeeseen osallistuneiden määrä

JATKU SEURAAVALLA SIVULLA ►►

SUNNUNTAI

SARA AALTO

Hanna Välimäki aikoo pyrkiä opiskelemaan oikeustiedettä. Lyhyen kielen ylioppilasarvosanasta ei ole juuri hyötyä pyrkinessä. Silti Välimäki jatkoi ranskaa loppuun asti. "En halua antaa periksi kovin helpolla. Mutta välillä olen miettinyt, onko tässä mitään järkeä."

Näin on käynyt, vaikka kielienopetuksen varhennuksen tarkoitus oli laventaa kielitaitoa, ei kaventaa sitä. Ajatuksena oli, että yhä useampi lapsi valitsisi ensimmäiseksi vieraaksi kielekseen ranskan, saksan, venäjän, espanjan, kiinan tai vaikka japanin – mutta ei englantia, jota koululaiset käyttänsä opiskelevat joka tapauksessa ja oppivat myös koulun ulkopuolella.

Englannin valitseminen ei johdu vain kunnista. Vaikka valinnanvaraa olisi, suuri osa huoltajista valitsi lapselleen aloituskieleksi juuri englannin. Huoltajat perustelivat valintaa englannin helpoudella ja hyödyllisyydellä. Vanhempien valintaa ohjasi myös pelko siitä, että muut kielet ovat liian kuormittavia tai niistä ei muodostuisi opetusryhmiä.

Tampereella pienet koululaiset saatiin houkutelua aloittamaan muulla kielellä kuin englannilla. Lukuvuonna 2019–2020 kolmasosa tamperelaisista ekaluokkalaista valitsi A1-kieleksi jonkin muun kielen. Tarjolla oli englannin lisäksi espanjaa, kiinaa, ranskaa, ruotsia, saksaa ja venäjää.

Selvityksen mukaan Tampereen salaisuus perustui opettajien kouluttamiseen ja ekaluokkalaisten vanhempien määrätietoiseen valitsemiseen.

Englannin kielen yliverlainen asema tulee vastaan kaikissa kielipoliittisissa selvityksissä. Englanti saavutti valta-asemansa jo 1970-luvulla. Viidessäkymmenessä vuodessa englannin mahti on kasvanut niin suureksi, että se uhkaa viedä hapen muilta kieliltä.

Se ei tosin johdu suomalaisesta koulutuspolitiikasta, vaan siitä, että englannista on tullut globaali yleiskieli, *lingua franca*. Samalla kun muiden kielten osaaminen on heikentynyt, englannin osaaminen on vahvistunut. Kieli tarttuu lapsiin jo ennen kouluikä: tv-sarjoista, verkosta, peleistä, sosiaalisesta mediasta, musiikista.

HS haastatteli tätä artikkelia varten ranskan, saksan, italian ja espanjan opettajia. Muutamit heistä opettavat myös englantia. Kaikki nostivat esille englannin aseman kouluissa. Aihe on herkkä, sillä opettajat haluavat välttää kielten vastakainasettelua.

Mutta kärjistynyt kehitys aiheuttaa myös katkeruutta. Muiden kielten opettajien työt ovat vähentyneet. Monelta on leikattu palkkaa vähentyneiden tuntien takia. Osa vaihtaa alaa. Jotkut siirtyvät opettamaan englantia.

Koska englantia opitaan melkein kuin itsestään, se on muuttanut suhdetta muiden kielten opiskeluun, sanoo Päivi Kuivalainen, joka opettaa englantia ja saksaa vantaalaisessa Martinlaakson lukiossa.

"Englanti tulee monelle melkein itsestään, oheistuotteena. Opiskelijat haluaisivat, että muut kielet tulisivat yhtä helposti, mutta eihän niille altistu samalla tavalla. Yhä harvempi lukiolainen tajuaa, että kielienopiskelu vaatii pitkäjänteistä työtä", Kuivalainen sanoo.

Monet kieltenopettajat eivät pidä englannin osaamista enää kielitaitona, vaan kansalaistaitona.

"Varsinaisen kielitaito tulee englannin päälle", sanoo ranskanopettaja Erja-Riitta Riihimäki.

Englannin omaksuminen ilman varsinasta opiskelua on luonut eräänlaisen illuusion. Lopputuloksena on laajalle levinnyt keskinkertainen englanti.

"Hyvää englannin taitoa ei saa pelaamalla nettipelienä. Sekin vaatii vaivannäköä", Riihimäki sanoo.

Muiden kielten tarve voi paljastua vasta korkeakoulussa, sanoo tamperelainen saksanopettaja Kirsi Aaltonen-Kiiämies. Hän kertoo, että esimerkiksi monet kauppatieteiden opiskelijat havahtuvat saksan kielen merkitykseen hakiessaan harjoitte-

lupaikkoja. Saksa on Suomelle edelleen tärkein vientimaa.

"Yliopistossa opiskelijat huomaavat, että saksa olisi suurta hyötyä. Sitten he joutuvat jonottamaan kielikeskuksen kursseille, vaikka olisivat voineet panostaa kielienopiskeluun jo peruskoulussa ja lukiossa. Jos osaa saksaa tai ranskaa, se on nykyisessä Euroopassa mieleltön valttkortti", Aaltonen-Kiiämies sanoo.

Englanti on enemmän kuin pelkkä kieli. Teini-ikään mennessä englannista on tullut monelle osa identiteettiä, sanoo Sara Favén: "Nuoret mieltävät itsensä yhä useammin vähintään kaksikieliseksi. Taustastaan riippumatta he kokevat englannin omaksi kielekseen suomen rinnalla."

Monet Helsingin kielilukion opiskelijoista puhuvat kotonaan vanhempiensa kanssa jotain muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Esimerkiksi venäjää, somalia, arabiaa, viroa tai kurdia. Äidinkielen kirjo vahvistaa osaltaan englannin ja suomen sekoitusta nuorten yhteisenä kielenä.

Kouluissa puhutaan yhä enemmän "kielitietoisuudesta". Termillä tarkoitetaan yleensä sitä, että opiskelijoiden erilaiset kielelliset ja kulttuuriset taustat huomioidaisiin paremmin. Samalla pitäisi tunnistaa kielten rikkaus.

Myös professori Pyykön kieliraportissa todettiin, että maahanmuuttajien oman äidinkielen opetusta ehdotetaan tuettavaksi lisäämällä oma äidinkieli perusopetuksen sädösopijhaan erillisenä oppimääränä.

"Hyvää englannin taitoa ei saa pelaamalla nettipelienä."

Ranskanopettaja Erja-Riitta Riihimäki

Jyväskylän tutkijoiden tuoreen selvityksen mukaan tavoite on toteutunut lähinnä teoriassa. Oman äidinkielen tärkeys tunnustetaan, mutta vastuu äidinkielen kehittämisestä asetetaan ensisijaisesti perheille. Opetushallituksen tilastojen mukaan vuonna 2019 oman äidinkielen opetusta annettiin 57 kielellä. Opetukseen osallistui yhteensä 21 215 lasta tai nuorta, joista 210 oli lukiolaisia. Suurimmat kieliryhmät olivat venäjää (5 745), arabia (3 095) ja somali (2 261 opiskelijaa).

Sara Favén sanoo, että hän ei heti ensimmäiseksi kysele lukiolaisilta, mistä heidän vanhempensa ovat kotoisin.

"Minulle opiskelijat ovat suomalaisia. He voivat halutessaan kertoa taustastaan."

Lukiolaisten tausta kuitenkin näkyy myös vieraiden kielten opiskelussa. Äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvat valitsevat lukiossa uusia vieraita kieliä, mutta eivät välttämättä jatka niitä muutamaa kurssia pidemmälle. "Monella voi olla riittävästi kuormaa siinä, että he opiskelevat lukioaineita suomeksi", Favén sanoo.

Sitä mukaa kun Suomi monikielistyy, myös ruotsin kielen asema joutuu väistämättä puntariin. Kieltenopettajat puhuvat aiheesta varovaisesti, sillä ruotsin asema on poliittisesti hyvin latautunut aihe.

Ylioppilaskirjoituksissa pakollisesta ruotsin kielen kokeesta luovuttiin vuonna 2005. Toista kotimaista kieltä on lukiossa silti vähintään viisi pakollista kurssia.

"Ruotsin asema on vaiettu aihe. Me kieltenopettajat emme halua panna kieliä arvostusjärjestyksen julkisesti", sanoo Sara Favén.

Favénin mukaan monen lukiolaisen paukut menevät nyt englantiiin ja ruotsiin.

Myös Sanna Marinin (sd) hallitus haluaa painaa jälkensä koulutuspolitiikkaan. Hallituksen koulutuspoliittinen selonteko oli alkuvuodesta lausuntokierroksella.

Kieltenopettajat yrittivät valmisteluvaiheessa tuoda näkemyksensä selonteon sisältöön mutta pettyivät pahasti. Puheenjohtaja Outi Vilkkuna sanoo, että Sukol pyrki valmisteluvaiheessa vaikuttamaan siihen, että selvityksessä olisi varattu oma lukunsa kieli- ja kulttuuritaidoille.

"Mutta siitä ei ole sanaakaan. Selonteesa käsitellään vain suomea ja ruotsia ja hieman maahanmuuttajataustaisen väestön tilannetta", Vilkkuna sanoo.

Sukolin kannanotto koulutuspoliittisen selonteon luonnokseen on kuin hätähuuto: Englantia lukuun ottamatta vieraiden kielten tarjonnan, opiskelun ja osaamisen tilanne äärimmäisen hälyttävä. Jo pitkään kestäneen negatiivisen kehityksen suunta tulisi muuttaa välittömästi, jotta kerrannaisvaikutukset eivät muodostu ylipääsemättömiksi.

Pian edessä on hallituksen jättiudistus, jota on verrattu vaikutuksiltaan peruskoulun toteuttamiseen 1970-luvulla. Oppivelvollisuusikä korotetaan 18 ikävuoteen. Samalla toisen asteen opinnot muuttuvat maksuttomiksi. Uudistus koskee jo ensi syksynä toisen asteen aloittavia nuoria.

Useimmat HS:n haastattelemissa kieltenopettajista suhtautuvat uudistukseen myönteisesti, mutta aikataulu ja koulujen rahatilanne hirvittää heitä.

Toisen asteen maksuttomuus lisää kustannuksia. Jo nyt monessa kunnassa rahat ovat tiukassa. Säästöpainee kohdistuvat ylimääräisiksi miellettyihin kieliin. Niin on käynyt jo ennen uudistusta.

Tamperelaisen Sari Mehtosen mielestä kielten tarjonta on tasa-arvokysymys.

"Ajatellaanko kielten opiskelun kuuluvan yleissivistykseen vai onko se jotain ekstraa?"

Kauhukuvassa koulujen rahat eivät enää riitä pienten kielten opetukseen.

"Silloin osa vanhemmista alkaa ostaa lapsilleen kieltenopetusta yksityisiltä firmoilta", Mehtonen sanoo.

Nyt lukioiden kielluokat ovat tyhjentyneissä, koska päättäjien seminaari-Suomessa kielten merkitys on jäänyt liian usein juhlapuheiden tasolle.

Moni lukiolainenkin tajuaa merkityksen vasta jälkikäteen.

Ranskanopettaja Erja-Riitta Riihimäki sai toissa kesänä Whatsapp-viestin Pariisista. Kuvassa seisoi Riihimäen entinen opiskelija tyttöystävänsä kanssa Eiffel-tornin edessä. Teksti kuului:

Kiitos, kun siirsit mut peräpölkistä eteen istumaan. ■